

Kallis Marta!

PEDAGOGIKA  
ARHIIVIMUSEUM  
FOND K43666-22

M. 8. 56. 1

Mul on sulle üks palve. Ma kirjutan oma mälestusi ja, kuna mul pole mingit materjali, väin unustatud mälestuste järel kirjutan, mis olen summutatud tuletama endiseid õpilasi, et saaksin kontrollida oma mälestusi.

Juudsin oma mälestustega kuni Vabariigi 1920a. mäletan, et selle aja rumber oli mingi skautlik koondis "Noored Sepad", selle liismed-õpilased meie koolist - kriipsutasid tal varral alla, et nende koondis on puht-est mitte skaut-gaidlus, mis on loenatud võrsist. Mul oli nende meie õpilastega veel jatkandus, ka ühe isaga (hr. J. Fopmann), selle tagajärjeks oli ta tõtte lahkumine meie koolist. Tiroe meie lüga nende seppadega on mul väike meeles, aga mul ei olge selget pilti sellest minetatud koondisest enesest. Mulle tuli järele meelde, et Sina sel ajal ka veel koolis olid ja ehk mäletad ka neid seppi. Sul on hea mälu inka olnud, ehk saad mind aidata järgmistes küsimustes:

- 1) Kes oli "Noor Sepade" ellukutsuja - asutaja (mäletan, et Hikalai Kaim, reals. dir., oli skautide ülemjuhust).
- 2) Kas õpilasi Sina klassist olid ka N.S. liismed? (Mina mäletan ainult kolme: Paula Haes, Erna Erik ja Karin Fopmann).
- 3) Mulle tundub, et selles koondises olid õpilased mõlemist suost ja nende juhtimise oli üks mees, Tütarlastel poenum naisjuhti. (Kas mäletan ühti?)
- 4) Kas oli selles koondises ka tõeline eesti-isamaalik vaim, näin lapsel omal ajal mulle täendand, või olid seal juba tal ajal veidi segamini võõrad ead-mud-kammud? (Mulle isiklikult jäi sarnane mulje, sest need minu õpilased, kes seal kätsid osa, olid kaunis oppositsioonilises vaimus kooli ja minu vastu, eriti Fopmann ja Erik).
- 5) Kas Sul meeles mõne juhtiva isiku nimi sellest koondisest?
- 6) Mis sai "Noorte Sepad" jst? Kas nad tegutsesid edasi või liisvideeriti teads või liisvideeris ta ise? (Mina temast hiljem ei mäletanud).

Teine palve on mul "Gaidide" kohta. Ma tean, et Sina ja prl. Heiseris (kas mäletan ühti?) olid meie kooli gaidide juhid.

- 1) Millal (umbes) asutati Gaidide koondis meie kooli juurde? Kas ta tegutses ka juba siis, kui tegutsesid Noored Sepad? (Ma ise annan, et gaidlus meie koolis ilmas

hiljem ja mulle tundub, et meie seda tegime, et ära-2  
hoida meie õpilasi N.S. juurde minemast; nii palju, kui  
mäletan, meie õpetajaskonda ei pooldanud N. Seppi).

2) Kas gaididid olid alles kuni Enamlaste tuleseini 1939?  
(Mina mäletan, et gaididide töö oli väga intensiivne  
Maarri tänaval. Kui asusime Kreutwaldi tänt., oli mul  
ja nii palju tehnikust ja nii palju koostööd me  
maja ja kooli siltasutuse muutmise tõttu, et äge raskus  
sain raskem, laste sooduste üle. Siiski mulle tundub, et  
kõik gaididid jõulupäeval ka uues majas?)

Luen ajalehis, et Sa ka praegu tegutsesid gaidididega, siis  
oletan, et Sa ehk ka mäletad oma endist tööd Kodumaa.

Niinõi tuleb kolmas palse:

1) Meie kooli juures toetas Abiandmise Selts. Oma  
kirjas tahaksin meelde viia nende tegelaste  
nimed, kes oma tööd ja vaevast ei loobunud ja nii  
palju kooli heaks tegid, selle vastu mul on tänulik  
meel. Niinõi aga mäletan hästi ainult neid, kelle  
ma tihedamini kokku sain, nimelt:

Mr. Ruxi (eesime ei mäleta); Mr. Kiri (e.eim.)  
abielupaar Berendsen, abielupaar Pui, pr. Løstberg (h. Løst-  
berg oli hiljem uue koostöö komisjonis), abielupaar Va-  
geström, pr. Parnmann, pr. Tallmeister — siis oli  
 veel üks väike mees, h. Ewart (vint), oli tüeline Puupäpisa kri-  
kus ja — enam ei mäleta.

Ehk on Sul veel mõni mees. Ma ei tahaks ühtegi  
kaevata, kui juba nende nimed kirja panen.

2) Meil olid ka lastevanemate esinolejad ped. nõukogu.  
Mulle on meelest ainult O. Madison (professor) ja Mr. Soomaa.  
Nad olid just kui "permanentid" Kui palju ma  
ka ei vaeva oma mälu, silmad Winnipegistades püüan  
eiile tuua mõni nägu, peale minetuid — ei tule meelde.  
Ehk on Sul veel mõni nimi meelest?

See oleks vist kõik praegusel silmapilgul. Olessin  
Sulle südamest tänulik, kui Sa vaevaks võtaks  
mulle kirjutada, mida Sinu sear ja mäletad.

Värssti peale mu 70a. sünnipäeva hakkasid mu endi-  
sed õpilased mulle peale Rääma, et ma kirjutaksin  
oma mälestusi. Hakkasin siis ka nii ütelda "näha  
tekes" peale. Kolme aasta pärast kirjutasin kaunis  
võrgalt, Tugu oli parem. Siis ma veel tähtsain, Tac

solnud tappaer, mul oli ilus tuba oma ette  
(Suabicaasa tunneb teda), ja rahu, vaikus.

3 (2)

Niis enam kui 2 aastat tagasi olin summutatud  
lakkuma töölt vanaduse, s.t. aastate tõttu, tuju  
läks väga halvaks, kuna iseenest ei tundnud ka-  
nanena, siis tulid veel arterivintantusest, mis võt-  
sid 1 1/2 aastat aega, ja ma ei kirjutanud üldse.

Niis olen leppinud enam-vähem oma olukorraga,  
kuigi ka minil vahet tuju halb, et pean olema  
mii melda teenija annas perekonnas - isegi, varis-  
taja, pesunaine - ametiol, mida elus pole sallinud,  
parema meelega töötasin aias, lootasin sõnnikast  
- aia pisapeale kasvab ja rõõmuga, mõnikord tunnen  
mõnust sellest, kui valmistan raage, forte või  
muid ja nad maitsevad (kõikidesse tunnustasid  
enam, kui ammu, kes võtavad seda, kui päris  
arusaadamat). Kokkaraamatust ma ei tavalis, näin  
teen oma pea järel, sellest siis ka rahuldus, et ma ei  
keinalt siin oma da saan initsiaali ja oma takt-  
mist. Peapere mine pole mul raske, teib sageli  
nälja, kui rändlen oma noorkõrre, valged sürgid  
meie perenaise ja ta noorika-tütrega, mis  
on päris hallivariilised minu värside kõrval.

Rahanda küürimine on raske. Kui pole parketti,  
valgeid laud, aia laek on pealt kulumine, parem-  
dus probleeme. Eks mu käsi pole ka just hea, ta  
jäigi vaevaks peale minu kudemist kui meie  
veel kaskri täis olime. Väikest raskust (tähepallit) ei  
saagi selle käega teha, kõrgesse ei saa tõsta, põ-  
randariideid ei saa klappida: müssid ja nardid  
on prindutatud, kui ületreenin hakkab roogima pea  
ja selg tugevasti valutama. Et veidi sellist igapäe-  
vasest areldamisest vabaneda ja mõtteid hõlpsale  
võima hakkasin siis jälle veidi kirjutama.

Ühtlasi hakkasin ka tegelena inglisi keelega, rootsi  
keel viis selle ära 12 aasta jooksul. Niis, kus minil  
rootsi keel enam ei huvita ja ma tavalis ka siis ei  
saa, kui ma teda kiidavast tunnen - siis jäägi  
ta seisu, mis ta on, elada saan siis päris elamiseks  
naga ja muenda parem maailma seest. Ma olen

eneselt järele võtnud, et ma 2-3 aastat pärast korda  
maale saan, siis on meil need okupandid -  
ameeriklased, ja ma ei tahaks neidega talgi läbi  
kõneleda. Kuigi ma ise ei võlts enam juhatu-  
jaks, siis on mul ikkagi nii palju kasu, et  
saan abiots alla ümber endise kooli ülesti käima  
panna. Muide, mulle kõneldi, et meie Kreutzwaldi  
muumides on müüd Vene gümnaasium.

Kas oled ka teateid saanud kodumaalt? Kas  
Sul jäi mõni teine sugulane veel sinna peale  
kõdi? Mõõdukult jaanuaris sain mina äkki  
kirji tütre Jutalt. Ta on Inta linnas 300 kilom.  
Vancouverist. Tähtab ühes kasvunajas, suvel - naga  
ta ise kirjutas - kasvatab ta Tomaate, talvel võtab  
sammikut vastu. Ta saatis mulle ka kaks pilti  
enestest, ühel on ta silmapaistlik samas kleidis,  
millega ta Eestist lahkus (see on villane), teisel on  
ta ehkne vene eit, veremustrelises siitskleidis. Minu  
ilusas Jutast pole midagi järele. / Villast riiet pole  
venes olemas, või on väga kallid / Kirjas ta arusaada-  
valt kiidab ka: too hea, palu hea, elu hea - rida-  
de vahel loen aga mina ka palju muud. Seda  
ta kiitab mulle kirjas, et ta haiguste all pole  
kannatanud, ainult reuma on olemas. Eestist  
pole mulle üldki kirjutatud. Ma arvan, et Juta  
läks "na banque", mis talle ikka võib teha enam,  
kui on teatud, ta on ju Siberis. Mõistnud on tagasi tulnud,  
Eestisse, ka sarnased, kes vähem kui tema olid Siberis,  
tema pole veel passi ega luba saanud. Aga Jutal  
on tugev hing ja kannatada on ta saanud haiguste  
all küllalt, nii et on treenitud oma kannatlik-  
kust, ta ei kaeba, alistub oma saatusle aga - ta  
loodab vist ka, naga teen seda mina ja vist meie  
ka. - Loodan, et teil seal rahuldavalt läheb  
lugemise lehes, et Sa tütart leedid. Peep Rah. Mul kirja-  
tasid lapsed sealt USA, et Sul alla ilus tütar ja tärn  
ka. Keridas läheb pojaga, kas on sõjaväes või  
epil.

Minu pean loojatama, käsi käsinud ja kirjutale.  
Tervita ahinaast, käike head lustile ja tervele  
perikannale. Parimate tervitustega,  
Madrax K. 1947. Sime 2. Leeder